

FOLKLORŞÜNASLIĞIN AKTUAL PROBLEMLƏRİ. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФОЛЬКЛОРА. CURRENT ISSUES OF FOLKLORE STUDIES

UŞAK ARAZİSİNDE HALK İNANÇLARI

Derya Özcan
(Türkiyə)

ÖZET

Tarihin ilk devirlerinden itibaren insanoğlu, çevresini anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Bu anlama çabası sonucunda çeşitli nesnelere ve varlıklarla ilgili bir inançlar bütünü ortaya çıkmıştır. Bu inançlar insanların hayatına yön veren, onlar üzerinde yaptırımlar uygulayacak kadar etkili olan inançlardır. Kutsal kabul edilen öğeler etrafında şekillenen birtakım pratikler toplum hayatında önemli yer tutmaktadır. Evrenin oluşumunda yer alan dört unsurdan biri olan su da kutsal kabul edilen ve kendisine saygı gösterilen varlıklardandır. Su, yaratılışla ilişkilendirildiği için insanlık tarihi boyunca su ile ilgili birçok inanış ortaya çıkmıştır. Suyun kutsal kabul edilmesi, ona saygı gösterilmesi, suyun tedavi edici özelliğinden yararlanması başta olmak üzere birtakım inanışlar Uşak ilinde de çeşitli şekillerde toplum hayatına yansımaktadır. Makalenin amacı Uşak'ta su kültürü çerçevesinde ortaya çıkan halk inançlarını aktarırken su ile ilgili olarak şehirde yer alan kaplıca ve ılıcalar, kanyon, çeşmeler hakkında bilgi vermek ve suyun işlevsel olarak yer aldığı bazı pratikleri aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Halk inançları, Uşak, kültür, su kültürü, gelenek.

Ege Bölgesi'nde yer alan Uşak'ta altı ilçede yaklaşık üç yüz elli bin nüfus yer yaşamaktadır. Uşak ilinin tarihine bakıldığında şehrin civarında ilk yerleşim alanlarının kuruluşu M.Ö.4 binde başlamaktadır. Anadolu Selçuklularının hâkimiyetine kadar çeşitli kültürlerin etkisi altında kalan şehir, 1233 tarihi itibarıyla tamamen Türk hâkimiyetine girmiş ve bugün Yörük aşiretlerinin yerleşmesinden oluşmuş bir etnik yapı ile karşımıza çıkmaktadır. Avşar, Alayuntlu, Kayı, Bayat ve Saraç oymakları bölgede yerleşmiştir(16,7).

1953 tarihine kadar Kütahya'nın bir kazası olan Uşak, bu tarih itibarıyla şehir olmuştur. "Uşak" kelimesi "Aşıklar" anlamına gelmektedir. Bir rivayete göre, şehrin güneyindeki Mende köyü eskiden büyük bir şehirdir ve Uşak'ın olduğu yer de Mende beyine ait büyük bir mandıradır. Mende beyi buraya çeşitli işlerle uğraşınlar diye yedi kişilik bir grup getirtmiştir. Zamanla bu kişilerin her biri bir dalda uzmanlaşmıştır ve manevi hasletlerde ruh yüceliğine malik yani aşıklardır. Bey, bunların en küçüğü ile kızını evlendirmeyi düşünmektedir. Sonra öğrenir ki kızın da gönlü vardır. Baba ve kızın da dâhil olmasıyla sayıları dokuza çıkan bu aşıklar mandırada dokuz gün düğün yaparlar. Daha sonra Mende'den göç ederek şimdiki Uşak'ın bulunduğu yere yerleşirler. Bu nedenle dokuz aşığın yaşadığı bu yere "aşıklar" anlamında "Uşşak" adı verilmiştir (18,12-13). Yine de şehrin adının anlamı ve nerden geldiği ile ilgili kesin bir bilgi yoktur.

Ünlü seyyah Evliya Çelebi, "Seyahatname"sinde şeddeli olarak yazdığı bu yer adının verilmiş nedenini şöyle açıklamaktadır: "...ve bu şehrin bağ ve bahçesi çoktur. Havası ve suyunun

güzelliğinden, sevdiklerine verdiklerinin sınırı olmadığından sevenleri çoktur. Bu yüzden Uşak (Aşıklar) şehri derler (ve) sevenleri Uşak'a tapanlardır. Gerçekten bu şehre bir yabancı kimse gelip bir iki gün misafir olsa âşık olması elbette kesindir.” (18, 12) Evliya Çelebi'nin deyişiyle bağı, bahçesi, havası ve suyu ile yabancıları bile kendine âşık eden bu şehir su kaynakları bakımından zengindir.

Büyük kısmı Ulubey ilçesinde yer alan “Ulubey Kanyonu” Amerika'daki Büyük Kanyon'dan sonra 72 km uzunluğu ile dünyadaki en büyük ikinci kanyondur ve bir büyük kanyon ile onlarca küçük kanyondan oluşmaktadır. Halen suyu olan bu kanyon şehrin önemli güzelliklerinden birini teşkil ederken bir yandan da çok eski dönemlerden beri sular ve akarsular ile ilgili halk inançlarının bölgede var olacağına dair kanıt niteliğindedir. Büyük Menderes nehrinin kollarından olan Banaz Çayı ve Gediz nehrine katılan onlarca küçük akarsu şehir sınırlarında yer alır.

Türklerde içilen su, mukaddes kabul edilmektedir. Suyu bulamayanlara su verme bir sebil ve hayrattır. “Soğuk soğuk sularım sana içit olsun” şeklinde “Dede Korkut”ta (14, 319) da yer alan bu anlayışa paralel olarak yakın zamana kadar şehirde 160 civarı çeşme bulunduğu kayıtlarda yer almaktadır. Uşak'ta 1960 yılına kadar su şebekesi olmadığından bütün ev ve işyerlerinin su ihtiyaçları hayrat çeşmelerden karşılanmaktadır. Bunlardan Cimcim Çeşmesi, Aslanlı Çeşme gibi bir kısmı dururken; Çamkiş Çeşmesi, Tekeli Çeşmesi, Koca Çeşme, Sülüklü Çeşme, Babür Çeşmesi, Karınca Çeşmesi, Çukur Çeşmesi başta olmak üzere büyük bir kısmı yıkılmıştır.

Şehirde ılıca ve kaplıcalar oldukça önemli bir yere sahiptir. Eski dönemlerden beri şehir halkının oldukça yoğun ilgi gösterdiği bu termal kaynakların; hem şifalı hem de diğer su kaynaklarına oranla daha önemli kabul edilmesi; “termal kaynakların şifa verme özelliğine sahip oldukları için, kutsallıklarının daha da yükseltildiği” (3,113) düşüncesini kanıtlar niteliktedir. Banaz'da Hamamboğazı, Ulubey'de Aksaz, Merkez ilçede Emirfakı ve Örencik köylerinde kaplıcalar vardır.

Su, yaratılıştaki temel unsurlardan biridir. Varoluşun kaynağı olan su, üretken güçleri temsil eder. Dünyanın temeli, bitkilerin özüdür; hastalıkları uzaklaştırır, hastaları iyileştirir, şifadır, devadır, hayat verir, bereket getirir, çoğaltır. Suyu temas etmek her zaman yenilenmeyi temsil eder; çünkü eriyip giden daha sonra “yeniden doğacaktır” (5,196). Temsil ettiği görüş ne olursa olsun, suyun işlevi her zaman aynıdır: bütünü parçalar, biçimleri yok eder, günahlardan arındırır; hem canlandırır, hem arındırır. Suyun kaderi hem yaratılışın öncülü olmak, hem de sonra bu yaratılışı yutmaktır. Dini bir amaçla suya her dokunuş, suyla yeniden bütünleşme ve yaratılış şeklinde kozmik ritmin temel iki döngüsünü temsil eder (5, 217).

Su, hem başlangıç, hem sondur. Su unsuru evrenin oluşumunda ilk madde rolünü üstlenmesinden dolayı başlangıçların başlangıcı durumundadır. Türk yaratılış mitinde kozmos da bütün canlılar da sudan yaratılmıştır (2, 248) Su eski ve kutsal bir varlıktır. Türk kültüründe su kuvvet ve bereket kaynağı sayıldığı gibi; kahredici ve koruyucu tanrı olarak da görülmektedir. Bazı ölümlerin ve kurbanların su kanalı ile tanrıya ulaşınlar diye suya atıldığı bilinmektedir (20, 180-182).

Suyun hem dünya, hem Türk mitolojisinde yer alan ve evrenin oluşumundan günümüze devam eden kutsal macerası, toplumların kolektif bilincinde form değiştirerek de olsa devam

etmektedir. Bütün özü barındıran ve kendinde toplayan bir “cevher” olan su yaşamın simgesi ise o halde insan yaşamı sürdükçe suyun kutsallığı ve önemi ile ilgili inanışlar da sürecektir. Türk kültürü içinde “su kültü” pek çok yaratmada yer bulmuş, gelenekler içinde yaşamaya devam etmiştir.

Anadolu coğrafyasında da suyun kutsal macerası sürmekte; kutsal olduğundan suya saygı gösterilmekte; tedavi edici, tazeleyici etkisinden yararlanılmakta; önemli gün ve törenlerde su kültürünün izleri kendini hissettirmektedir. Her ilde olduğu gibi Uşak'ta da adet ve inanışlarda su kültü etkilidir.

Sayıları dikkat çekici olan çeşme, su kaynağı ve termal tesislerin yanı sıra Uşak'ta, halk inançları içinde suyun etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bebeğin kırk banyosu, evlilik törenlerinde suyun işlevi ve suyun kutsal kabul edilmesine dayalı bazı adetler olarak maddelere ayırabileceğimiz inançlar şu şekilde sıralanabilir:

Bebeğin kırkı çıkarken yaptırılan “*Kırk Banyosu*” denen âdete göre banyo suyuna 40 adet taş, annenin yüzüğü veya altın atılır, yumurta kırılıp kabuğun yarısıyla kırk kere çocuğa su dökülür. Taşlar ileride olması istenen meslekle alakalı yerlerden toplanır; örneğin doktor olması isteniyorsa hastaneden, dini yanı kuvvetli olsun isteniyorsa cami avlusundan. Kırk banyosu suyuna el değdirilmez, çocuğun yıkandığı suyla daha sonra anne de yıkanır, abdest alır (c).

Başka bir kaynağa göre çocuk doğunca, doğumdan birkaç gün sonra kırk küçük çakıl taşı toplanır. Çocuk bunların bulunduğu su ile yıkanır. Kırkıncı günü o taşlarla çocuk yeniden yıkanır ve o taşlar atılır; bu şekilde çocuğun kırkı çıkmış olur (12,36).

İki kırklı kadın karşılaşınca birinin sütü kaçmasın diye; kadın kendi suratına veya diğerinin suratına su vurur (16,17).

Düğün âdetleri içinde nişandan sonra “*Büyük Çerez*” yapılır. Büyük çerezden sonra oğlan evi kız evini hamama davet eder; buna “*Gelin Kız Hamamı*” denir. Hamamda tüm akrabalar kızın başına birer tas su döker. Kızın başı bütün olsun diye bir kalıp sabunun tümü kızın başında eritmeye çalışılır (12, 38).

Gelinin kınası sabah ezanı vaktinde kible yönündeki bir çeşmede yıkanır; çeşmeye mutlaka tarak ve bıçak/makas saklanır. Gelinin, çeşme kenarında tarak bulursa kız, makas bulursa erkek çocuk sahibi olacağına inanılır. Bazen de gelin göle götürülür, yine orada da tarak ve makas saklanır (a; d).

Gelin hamamı âdetine göre oğlan tarafı kızın saçına kına yakar; kına yakılmış saçın arasına demir para koyarlar. “*Baş Kınası*” denen bu adette kardeşlik denen kızın yakın kız arkadaşı gelin hamamına girmeden başındaki paraları alır, o paralar onun olur. Gelin hamamda kibleye karşı oturtulur, kınası yıkanır (b).

Gelin kınası yıkamanın önemi büyüktür. Eskiden her mahallede akar sular vardır. Bazı çeşmeler “*Kına Çeşmesi*” adını almaktadır. Meşhur kına çeşmeleri Ala Çeşmesi, Antepli Medresesi Çeşmesi, Cimcim Çeşmesi, Savak Çeşmesi'dir; çeşme başında sabah sekize kadar oynanır (12, 38).

Gelin kınası yıkanırken de kına gecesi sabaha karşı kibleye doğru akan bir çeşmeye gidilir, kızın el ve ayaklarındaki kınalar dualar eşliğinde bu çeşmede yıkanır. (12, 39).

Çocuğa nazar değince tuvalet çeşmesinden su alınıp çocuğun yüzü aşağıdan yukarıya doğru yıkanır. Yıkandıktan sonra yüz kurulanmaz. Böyle yapınca nazar varsa geçer veya çocuğun huysuzluğu gider (a).

Nazara karşı kurşun döküldüğünde bu kurşunun döküldüğü su ile hastanın eli yüzü yıkanır, hasta bu sudan bir yudum içer. Kurşunun içine döküldüğü su ayak değmeyen bir yere dökülür (d).

Suya dua okunur, nazar değen kişiye içirilir. Okunmuş suyu hem duayı okuyan hem okunan kişi içer ve okuyan kişi sudan biraz alıp eliyle nazar değenin üstüne serper (b).

Mutfak lavabosuna kaynar su dökülmez. Ayrıca olmadık yerlere de su dökülmez. Bir yere su dökmek lazımsa “*destur*” denir, euzübesmele söylenip öyle dökülür (f).

Banyoya desturla girilir, ikindi-yatsı arası mecbur değilse banyo yapılmaz, dünyanın sonu ikindi-yatsı arası vakitlerinde olacağına inanıldığından o saatlerde yıkanılmaz (e).

Uzun yola çıkanın ardından su gibi gidip gelsin diye bir tas su dökülür (a).

Gece subaşına gidilmez, çay kenarına gidilmez; insan çarpılır (ç).

Çirtli su (sabunlu su, çamaşır yıkanan deterjanlı su) ve pis suyun üstünden atlanmaz, şeytan çarpar. Kirli olan bu sular ayak değecek yere yani insanların gezeceği yerlere dökülmez (c; e). Ayrıca suya basmak da yasaktır (f).

Sudan geçirilmenin tedavi edici özelliği olduğuna inanılır. Eskiden hasta bir kadın hocaya götürüldüğünde, hoca kadının çaydan/sudan geçirilmesini istemiş; bunun üzerine kadının beline ip bağlanmış, suyun iki yanında duran erkekler bu ipi tutmuşlar, kadın Menderes Nehri’nde bir uçtan diğerine geçirilmiş ve sonra iyileşmiştir (d).

Herhangi bir hastalığa şifa için hocanın yazdığı muska akar bir suya atılır (c).

Su falına bakılır; suya bakarak kayıp eşyalar bulunur, gelecekte haber verilir. Ancak su falına bakan bir kadın sinir hastalığına yakalanmış ve iyi olmamıştır (c).

Hamur yoğrulan leğeni yıkarken kullanılan su veya hamurla unla ilgili olarak hamur teknesinin veya tabağın suyu ayak değmeyen yere dökülür (f).

Ilıca ve kaplıcalar şifalıdır. Romatizma, kadın hastalıkları, cilt hastalıklarına iyi gelir (a).

“*Avgan*” adı verilen sarnıçlar çoktur. Hatta adı Avgan olan bir köy vardır. Susuzluk çekilen yıllarda avganlarda yağmur suyu biriktirilmiştir. Oradan alıp kullanırlar, çamaşır yıkarlar (g).

Sabuna kırk tane iğne saplayıp su dolu bir kuyuya atarak büyü yapılır; o sabun o kuyudan çıkmadan büyü yapılan kişi iyileşmez. Kuyu suyu sabunu erittikçe büyü yapılan da erir, işleri ters gider, uzun vadede ölür (c; d).

Kız istemede kahvenin yanında su verilmez, su içilirse kız tarafı ile oğlan tarafı arasında veya kız ile oğlan arasında soğukluk olacağına inanılır (a).

Nisan yağmurunun suyu şifalıdır. “*Nisan suyu*” derler; bu suyla banyo yapılır ve bu sudan içilir (g).

Ateş, su ile söndürülmez. Ateşe direkt olarak su dökülmez. Söndürmek gerekse bile ortasına dökülmez, kenarlardan yayılmasın diye kenarına dökülür (f).

Kabirlere “*boduç*” adı verilen küçük testiler içinde su konur, o suyun bitmemesi gerekir. Ölünün oradan su içtiğine inanılır; ayrıca ölünün azabını hafifletsin diye kabrin üstüne de su dökülür (g).

Su besmele çekerek ve oturarak içilir. İçince de “*Su gibi aziz ol*” denir (a).

İnsanın yüzünde, cildinde “*temirey*” olursa temirey ocağı olan hoca dua okur, yaraya tuz eker sonra ağzına su alıp yaranın üstüne suyu tükürür ve yara iyileşir (c).

Siğil tedavisinde su, hem olumlu hem olumsuz şekilde karşımıza çıkar. Siğil sayısı kadar nohuta dua okunur. Bu nohutlar bir taşın altına konur ama kesinlikle nohutlara su değmemesi gerekir. Nohut su görüp yeşerirse siğillerin artacağına veya geçmeyeceğine inanılır. Yine siğille ilgili başka bir inanışta tuz okunarak toprağa gömülür. Su görür de tuz erirse siğilin geçeceğine inanılır. Genelde yağmur suyu değer (a; c). Eldeki siğillerin geçmesi için akan suya okunmuş ekmek ve tuz atılır.

Albasmasına karşı kadının başına Kur’an ve su konur; kadına kırmızı giydirilir.

Kız istemeye veya görmeye gelen dünürçülere kız verilmek istenmezse oğlanın ayakkabısına tuz veya su konulur (12, 38).

Su, israf edilircesine kullanılmaz. Yüz yıkanırken yüze çarparak yıkanmaz. Abdest alınırken bile suyu şakır şakır kullanmak doğru değildir; üstüne su gelmesi doğru değildir. Abdest alırken üstüne su gelmesi, idrar gelmesi kadar zararlıdır (ç; e).

Asma budandığı zaman budanan filizden su çıkar, bu su göz hastalıklarına iyi gelir; gözünde bir rahatsızlığı olan kişinin gözüne bu sudan damlatılırsa göz iyileşir (g).

Suya tükürmek mekruhtur, günahtır, fakirliğe sebep olur (ç).

Özellikle susuzluğun çok olduğu yıllarda yağmur duasına çıkılmaktadır. Mahalleden bir çocuk, yanında mahallenin diğer çocuklarıyla birlikte öğle ezanı sonrası başında ters tuttuğu bir sini (tepsi) ile mahalleyi gezer. Her evden bir şey toplar, ev sahibi hem yağ, bulgur, un, bazen de para gibi malzeme verir hem de siniye bir tas su atar. Toplanan malzeme yemek yapılır. İkinci ezanı sırasında duası okunur. Şehriban Özdeme göre sırf kızlar erzak toplamaya çıkar. “*Yağcı kızlar yağ ister/ Tuzcu kızlar tuz ister /Hep ekinler su ister*” (b) diyerek veya “*Yağ yağ yağmur /Teknede hamur / Ver Allah’ım ver/ Bize bol yağmur*” diyerek çocuklar tüm mahalleyi dolaşır. Yağmur duasının etkili olduğuna inanılmaktadır ve halen bazı köylerde yağmur duasına çıkılmaktadır. Bu adetle bağlantılı olarak söyleyici Hanım Özgül, onların çocukluğunda göğe taş atılmadığını, yoksa yağmur yağmayacağına inanıldığını, o nedenle büyüklerin çocuklara taş oynatmadıklarını belirtmiştir.

Uşak halk kültürü içinde suyun önemi büyüktür. Yeni doğan çocuğun kırk banyosunda, evlenme adetleri içinde, kına gecesinde kınanın yıkanmasında hem çeşmelerin, hem de suyun işlevsel bir yeri vardır. Ayrıca kız isteme, gelin hamamı gibi adetlerde de su kültürünün izleri görülmektedir. Suya basılmaması, suyun her yere dökülmemesi, suyun israf edilmemesi su kültürü çerçevesinde suya büyük saygı gösterildiğini belirtmektedir. Nazar değmesi durumunda suyun kutsallığından ve iyileştirici etkisinden faydalanılır. Temirey ve siğil ocaklarında suyun işlevsel bir rolü vardır. Yağmur duası ayrı bir çalışma konusu olmakla birlikte yağmur duası içinde suyun kullanımı dikkat çekicidir. Bunlar yanı sıra çeşmeler ve sıcak su kaynakları günlük yaşam içinde önemli bir yere sahip olmaktadır. Suyun kullanımında tedavi edici ve iyileştirici etkisinin ön planda olduğu ve suya saygı gösterildiği görülmektedir. Uşak halk kültürü içinde suyun önemli bir yeri vardır ve su kültürü ile ilgili izler açıkça görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Bayat Fuzuli. “Geçiş Ritüeli Bağlamında Arınma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2009, Volume 2/9, s. 74-79
2. Bayat Fuzuli. Türk Mitolojik Sistemi.Cilt:2, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2012
3. Boratav Pertev Naili. Türk Mitolojisi- Oğuzların- Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi; Ankara: Bilgesu Yayınları, 2012
4. Cumhuriyetin 50-ci Yılında Uşak, 1973 İl Yıllığı, Uşak
5. Eliade Mircea. Dinler Tarihine Giriş, İstanbul, Kabalıcı Yayınevi, 2009
6. Göka Erol. “Su İle Mahrem Maceramız”, Acta Turcica, Yıl: II, S: 2, s:72-79, 2010
7. Hazıroğlu Alaaddin. Âşıklar Diyarı Uşak-Tarihi Vesikalar ve Şiirler, Uşak: Önder Ofset, 1998
8. Hazıroğlu Alaaddin. Konuşan Tarih: Dorukta Görülen Yer Uşak, Uşak: Anadolu Matbaası, 2001
9. İnan Abdulkadir. “Türklerde Su Kültü İle İlgili Gelenekler”, Makaleler ve İncelemeler, 1. Cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1998
10. İnce Kasım. Uşak'ta Türk Mimarisi, Isparta: Fakülte Kitabevi, 2004
11. Kalafat Yaşar. Türk Halk İnançlarında Tabu, Ankara: Berikan Yayınevi, 2012
12. Keyvanoğlu Mehmet Sezai. Bir Masal Şehriydi Uşak, İzmir: Meta Basımevi, 2012
13. Kılıç Sami. “Uşak ve Çevresinde Yağmur Yağdırma Uygulamaları (Takmak Köyü Örneği), Turkish Studies, Volume 6/1, Winter 2011, s.503-524.
14. Ögel Bahaeddin. Türk Mitolojisi, Cilt:2, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010
15. Solak Erdoğan. 20. Yüzyılda Uşak, Uşak Valiliği İl Özel İdaresi ve Uşak Merkez Köylerine Hizmet Götürme Birliği Yayınları No:1, Uşak, 2002
16. Şahin Ali Rıza. Uşak Folkloru, 2 cilt, Uşak, 2010
17. Taylan Ertuğrul. Uşak İli, Ankara, 2007
18. Tutsak Sadiye. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Uşak(1923-1933), İzmir: Uşak Belediyesi Kültür Yayınları Dizisi:2, 1998
19. Türkan Kadriye. “Türk Dünyası Masallarında Su Kültü”, Milli Folklor Dergisi, 2012, Yıl:24, S:93, s:135-148.
20. Uraz Murat. Türk Mitolojisi, İstanbul: Düşünen Adam Yayınları. 1994. Uşak-Kültürel Değerler Yapı Envanteri. İzmir: Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları. 2007

KAYNAK KİŞİLER:

- a) Dalkılıç Gülten. 52 yaşında, Uşak doğumlu, ev hanımı.
- b) Özdem Şehriban. 51 yaşında, Uşak doğumlu, ev hanımı.
- c) Özgül Hanım. 45 yaşında, Sivaslı-Uşak doğumlu, ev hanımı.
- ç) Turgut Hikmet. 64 yaşında, Karahallı-Uşak doğumlu, ev hanımı.
- d) Yağcı Nazmiye. 81 yaşında, Karahallı-Uşak doğumlu, ev hanımı.
- e) Yıldız Durkadın. 68 yaşında, Uşak doğumlu, emekli.
- f) Yıldız Gülay. 44 yaşında, Uşak doğumlu, ev hanımı.
- g) Yıldız Mustafa. 74 yaşında, Uşak doğumlu, emekli.

**Дерья Озджан
(Турция)**

НАРОДНЫЕ ПОВЕРЬЯ В МЕСТНОСТИ «УШАК»

Р Е З Ю М Е

С первых дней истории человечества человек пытался осмыслить и обозначить окружающую среду. В результате этой попытки сформировалась система поверий, связанная с различными вопросами и существами. Эти поверья направляют жизнь человека и имеют огромное влияние на него. Ряд наблюдений, сформировавшихся вокруг считающихся святыми понятий, занимают важное место в жизни этих поверий. Вода, будучи одним из четырех элементов, сыгравших роль в зарождении жизни, также является священной и почитаемой стихией. Так как вода связана с зарождением жизни на земле, на протяжении всей истории человечества появилось много поверий, связанных с водой. Священность воды, почитание воды, а самое главное – использование ее целительных свойств и еще ряд других поверий в той или иной форме распространены в народной среде и в местности Ушак. Целью данной статьи является исследование народных примет, связанных с культом воды и зародившихся на местности Ушак, дать сведения о находящихся в этом городе теплых и термических водах, водоемах и источниках и выявить практическое значение воды, как нечто сакрального.

Ключевые слова: народные приметы, Ушак, культура, культ воды, традиции

**Derya Ozjan
(Turkey)**

FOLK BELIEFS IN USHAK

SUMMARY

From the first ages of history, human beings tried to understand and make sense of their surroundings. As a result of their efforts to understand a set of beliefs regarding various objects and beings emerged. The way these beliefs shape people's life is as effective as the sanctions they impose on beliefs. Practices formed around a number of elements that are considered sacred, play an important role in community life. In the formation of the universe one of the four elements is water. Water is associated with many beliefs that have emerged throughout the human history. The way water is considered as sacred and treated with respect, especially in a number of therapeutic properties is reflected in the life of the community in the province of Usak. The aim of this paper is to describe the cult of water in Usak and their beliefs regarding water. It is additionally providing information about the geothermal environment and the canyon in Usak.

Key words: Folk beliefs, Ushak, culture, the cult of water, tradition